

ПІДГОТОВКА ГРОМАДЯН ДО ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ ЯК СПІЛЬНЕ ЗАВДАННЯ СИЛ ОБОРОНИ І ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Віктор Олександрович ВОЛОВИК,

аспірант Міжрегіональної Академії управління персоналом

Підготовка громадян до військової служби є надзвичайно важливим елементом діяльності сил оборони, від якого значною мірою залежить якість виконання військовослужбовцями своїх службово-бойових завдань у майбутньому. Разом з тим це завдання повною мірою розповсюджується і на громадянське суспільство, оскільки поповнення лав Збройних Сил України та інших військових формувань потребує наявності достатньої кількості цивільних осіб, що мають належний психологічний, інтелектуальний, фізичний та моральний рівень готовності до несення військової служби.

На жаль, внаслідок недооцінки протягом кількох десятиліть ролі військових формувань та їх складу у вирішенні завдань забезпечення національної безпеки та обороноздатності держави, роботу з підготовки громадян до військової служби не можна було визнати ефективною. Особливо це стосувалося патріотичного виховання, допризовної підготовки, військової підготовки у закладах вищої освіти за програмою підготовки офіцерів запасу.

Агресія Російської Федерації проти України загострила існуючі у підготовці громадян до військової служби проблеми. Керівництвом держави було здійснено низку заходів, спрямованих на удосконалення правовідносин у сфері військової служби. Разом з тим адміністративно-правове забезпечення підготовки громадян до військової служби ще не можна визнати досконалим, необхідно проведення низки заходів, спрямованих на його удосконалення.

Протягом досить довгого періоду питанням готовності молоді до військової служби не приділялося достатньо уваги. Як слушно зауважували фахівці з військової психології у 2012 році, «на жаль, неконструктивна критика, яка переповнена «метастазами» та рецидивами в усьому інформаційному просторі, нині панує і спонукає майбутніх захисників вітчизни більше боятися примарної дідівщини, аніж застарілої техніки, озброєння і матеріальної бази, аніж методів ведення бою, що сформовані у післявоєнний період сорокових років минулого століття, і не є ефективними нині, про що свідчать сьогоднішні бойові конфлікти» [1, с.477].

Слід також сказати, що, якщо психологічні аспекти підготовки були предметом вивчення багатьох науковців, які визначили мотиваційні, когнітивні, емоційно-вольові та інші фактори придатності до військової служби, то правові аспекти готовності до неї досліджувалися фрагментарно, у межах вирішення інших дослідницьких завдань.

Вказане не могло не позначитися на якості відбору на військову службу, оскільки напрацювання психологічних та педагогічних наук самі по собі не здатні позитивно вплинути на стан готовності молоді до виконання службово-бойових завдань. Для того, щоб відбір здійснювався на науково обґрунтованій основі, він має регламентуватися досконалими правовими нормами, в

яких закладено численні запобіжники суб'єктивізму та довільному тлумаченню критеріїв придатності до військової служби.

Відповідно до ч.1, 2 ст.8 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» підготовка громадян України до військової служби включає патріотичне виховання, допризовну підготовку, підготовку призовників з військово-технічних спеціальностей, підготовку у військових оркестрах, військових ліцях та ліцях з посиленою військово-фізичною підготовкою, підготовку до вступу у вищі військові навчальні заклади та військові навчальні підрозділи закладів вищої освіти, військову підготовку у закладах вищої освіти за програмою підготовки офіцерів запасу, фізичну підготовку, лікувально-оздоровчу роботу, підвищення рівня освітньої підготовки, вивчення державної мови. Відповідальність за організацію та проведення підготовки громадян України до військової служби в межах повноважень покладається на Міністерство оборони України, інші центральні органи виконавчої влади, Раду міністрів Автономної Республіки Крим, місцеві державні адміністрації, органи місцевого самоврядування, органи Товариства сприяння обороні України. До цієї роботи можуть залучатись інші об'єднання громадян відповідно до їх статутів [2].

Як можна побачити, за змістом підготовка до військової служби досить різноманітна, що позначається на рівні її нормативної регламентованості: якщо підготовка офіцерів запасу здійснюється відповідно до детально визначених процедур, закріплених у правових актах, то патріотичне виховання, музичне навчання, лікувально-оздоровчі заходи не мають такого високого ступеня правової регламентації. Вказане обумовлює неконкретність визначення у повноваженнях деяких суб'єктів підготовки до військової служби відповідних прав і обов'язків, а також юридичної відповідальності за невиконання цих обов'язків. Це сприяє формалізації участі у підготовці молоді до військової служби, відсутності зворотного зв'язку між певними діями суб'єктів підготовки і реальним станом готовності призовників до виконання службово-бойових завдань.

Іншим аспектом правового забезпечення підготовки до військової служби є застарілість деяких положень законодавства. Як свідчить аналіз процитованої вище ст.8 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу», законотворець з-поміж усіх видів підготовки закріпив нормативно лише деякі. При цьому знання, вміння та навички у сфері інформаційної безпеки, без яких військовослужбовець у період розповсюдження так званих «гібридних» війн не може ефективно виконувати свої функції [3, с.83; 4, с.47-54; 5], до уваги у нормах вказаного Закону не узято. Теж саме стосується знання іноземних мов, яке низкою підзаконних правових актів нині, в період активної адаптації сектору безпеки і оборони до стандартів Північноатлантичного Альянсу, визначено обов'язковим для осіб офіцерського складу Збройних Сил України.

Вказане свідчить про необхідність перегляду норм військового законодавства, якими регламентовано підготовку до військової служби, з метою досягнення відповідності між рівнем підготовки громадян до військової служби, і завданнями, які сьогодні стоять перед військовослужбовцями Збройних Сил України. При цьому необхідним є узгодження мети, завдань та критеріїв оцінювання підготовки до військової служби з відповідними категоріями профе-

сійної підготовки військовослужбовців, з тим, щоб ці два етапи були органічно поєднані [6, с.21]. Крім того, потребує свого узгодження термінологія військового законодавства з правовою термінологією у сфері вищої освіти та дефініціями сучасного адміністративного права, яке знаходиться сьогодні у постійному розвитку.

Список використаних джерел:

1. Макаренко О., Ходос О., Семиразуменко О. Особливості висвітлення Збройних Сил України в сучасному інформаційному просторі та їх психологічний вплив на мотивацію щодо строкової служби захисників вітчизни. *Проблеми сучасної психології*. 2012. № 18. С.467-480.
- 2 Про військовий обов'язок і військову службу: Закон України від 25 березня 1992 року № 2232-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 27. Ст.385.
3. Онопрієнко С. Г. Особливості співвідношення інформаційної та правової культури. *Юридичний вісник. Повітряне і космічне право*. 2017. № 2. С. 82-85.
4. Шопіна І. М., Коропатнік І. М. Роль інформаційної культури в підвищенні ефективності функціонування Збройних Сил України. *Наука і правоохорона*. 2017. № 2. С. 47-54.
5. Венедиктов В. С. Організаційно-правові засади професійної підготовки персоналу органів внутрішніх справ України : наук.-практ. посіб. / В. С. Венедиктов, М. І. Іншин, М. М. Клемпарський ; за заг. ред. проф. В. С. Венедиктова. Харків: Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2003. 212 с.
6. Адміністративне право України. Повний курс : підручник / За ред. В. В. Галунька, Н. О. Армаш, С. В. Петкова. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2018. 446 с.